

felszólalást, hogy a problémákat megoldani nehéz, illetőleg megoldani a jelenlegi körülmények között nehéz. Fel kell tennünk ekkor a kérdést, hogy a humán-gümőkór egy része bebizonyítottan állati eredetű: szarvasmarha-gümőkórfajta következménye.

Talán itt a mai hangulatban és a mai feltevésben nem túlságosan látom célszerűnek, hogy erről bővebben beszéljek, hiszen a tej problémáját említették már előttem, s ezzel kapcsolatban került volna sor arra, hogy itt egy pár kérdést megvilágítsak. Nem tudom, hogy a hallgatóság a mai hangulatban és a mai viszonyok között egyáltalán szükségesnek tartja-e vagy sem, hogy erről részletesen beszéljek? (*Zajos felkiáltások: Nem!*) Ha nem, a magam részéről tovább nem is folytatom.

PATAKY ISTVÁN elnök: Következik dr. Tariska ...

TARISKA ISTVÁN: Tisztelt elvtársak! A XX. kongresszus bátor kezdeményezése óta megelégnék a tömegek politikai aktivitása. A munkásosztály a proletárdiktatúra igazi ura és irányítója akar lenni, a parasztság követeli jogát arra, hogy életét, gazdaságát a saját elképzelései szerint rendezze be, az értelmiség a tudománynak az igazi munkása akar lenni, amilyenek álmodta magát akkor, amikor a kapitalizmus bilincsei ellen lázadva a „tudatos jövő” útjait kereste. Megkezdődött a nagy számonkérések korszaka, amikor a valóság mérlege az egyetlen fokmérője minden ígéletnek, s ez a mérleg egyetlen mércét használ: a beteljesülését. Ha azt ígértük, hogy a munkás nemcsak a gyár, de az állam igazi ura is – akkor meg kell mutatnunk, hogyan valósult meg ez, hogyan működik a mechanizmus.

Ha azt ígértük, hogy az értelmiség kiszabadulva a burzsoázia mindent egybefonó, lealázó jármától, tudományát rothadástól, személyi kötöttségektől mentesen most már az egész nép szolgálatába állíthatja, ennek a legnagyobb eredmények, a tudomány méltó becsülete, jobb szervezete kell zsinórmértéke legyen.

Orvosok jöttünk össze, hogy a magunk helyzetét felmérjük, jövőnk útjait keressük. Orvostudományunk, egészségpolitikánk mai szervezetét az jellemzi, hogy a tudományos kutatás élén legfelső szervként áll a Magyar Tudományos Akadémia, a tudományszervezés élén az EET⁶⁷, és az egészségügyszervezés élén az Egészségügyi Minisztérium áll. Elméletileg mindezek támogatója a munkában az Orvos-egészségügyi Szakszervezet, amely egyben érdekvédelmi szerv is kellene legyen.

⁶⁷ Egészségügyi Tudományos Tanács az egészségügyi miniszter tanácsadó és véleményező testülete volt, az 1868-ban alakult Országos Közegészségügyi Tanács jogutóda.

Ez az elméleti konstrukció azonban sokkal inkább papíron lévő szervezet, semmint hatásos organizáció.

A legfőbb tudományos irányító szerv, az Akadémia elnöksége mindig igen csekély bizonyítékát adta annak, hogy a személyi kultusznak nevezett önkény béklyóitól meg akarna szabadulni. Nem önként, nem a tudatunktól független objektív valóság sokat hangoztatott tisztelete, hanem a tömegek nyomása kényszerítette csupán arra, hogy bűnös szolgáltsággal hozott igazságtalan ítéletein változtasson Sántha Kálmán⁶⁸ és legújabban Nagy Imre visszavétele⁶⁹ ügyében. (*Taps.*) Még nem láttuk bizonyosságát annak sem, hogy az Akadémia elnöksége felül akarná vizsgálni az elmúlt évek tudománytalan erőszakosságait elméleti vonatkozásban is, hogy megvizsgálná vagy képes lenne megvizsgálni azokat a torzításokat, melyek hivatalos vagy hallgatólagos szignatúrával bemocskolták, népszerűtlenné vagy éppenséggel elrettentővé tették a nagy fiziológus, Pavlov tudományos hagyatékát.

Nincs komoly jele annak sem, hogy felül kívánnák vizsgálni a tudósképzésnek szolgálisan átvett Nagy Péter-féle⁷⁰ rendszerét, az aspirantúra–kandidatúra–tudományok doktora fokozat rendszerét.

Míg a nervizmus, az öröklélmélet, az úgynevezett Micsurin–Liszenkó-féle elmélet vonatkozásában mélységes a hallgatás, a tudósképzés terén kissé elbátor-talanodott és bizonytalankodó hangú védekezést olvastunk Gömöri akadémikus⁷¹ osztálytitkár tollából.

Az EET hatáskör nélkül létrehozott tudományszervező testület. (*Derültség.*) Határozatait sok vonatkozásban figyelemre sem méltatják, sőt azok meg sem találhatók az Egészségügyi Minisztériumban. Például az orvosképzés régi akadálya a neurológia terén használható modern tankönyv hiánya. Magyarországnak régi és világviszonylatban is magas színvonalú neurológiai iskolája van, mely képes kiváló tankönyv gyors előállítására. Ehelyett az ésszerű megoldás helyett, isten tudja, milyen szerv javaslatára, belefogtak egy elavult, adataiban, szemléletében egyaránt elavult tankönyv lefordításához és azt az EET tiltakozása

⁶⁸ Sántha Kálmán (1903–1956) ideg- és elmegyógyász, debreceni egyetemi tanár, Kossuth-díjas akadémikus, 1945-ben az Ideiglenes Nemzetgyűlés alelnöke. 1951-ben az MTA kizárta tagjainak sorából, eltávolították a debreceni Orvostudományi Egyetemről, mert tiltakozott a honvédelmi oktatás bevezetése ellen, és kifejtette tudományos aggályait a sztahanovizmussal kapcsolatban. Vö. Ember Mária: A „Sántha-ügy”. *Magyar Nemzet*, 1956. jún. 22.

⁶⁹ Nagy Imrétől 1955-ben, miután megfosztották minden párt- és állami funkciójától, akadémiai tagságát is megvonták.

⁷⁰ Nagy Péter orosz cárról van szó.

⁷¹ Gömöri Pál (1905–1973) belgyógyász, budapesti egyetemi tanár, Kossuth-díjas akadémikus.

ellenére véghez is vitték, ki is adták. A Szepp–Cuker–Smidt-féle ideggyógyászati tankönyvről⁷² van szó. Az EET ennek kiadása ellen tudtommal kétszer is állást foglalt, de a tankönyv mégis megjelent, és ma mintegy 4000 példányban közkezen forgó szovjetellenes propaganda, mert elavultsága miatt medikusképzés céljára alkalmatlan. (*Derültség és taps.*) A tanár, ha használni akarja, állandó korrekcióval teheti csak meg, a medikus pedig azzal az örökös bizonytalansággal forgathatja, jó-e, helyes-e, amit belőle tanul.

Nincs hatásköre az EET-nek kinevezések kérdésében sem. Téves és helytelen a demokrációnak az a felfogása, mely szakmai fórum véleményének mellőzésével – a tanács szerveire ruházza. (*Taps.*) Orvosi vezető állások betöltése a kórházakban ma minden hozzáértő szakmai szerv beleszólása, de mégis csak meghallgatása nélkül is megtörténhet, ami utat nyit a sógor-koma-rokoni szempontjainak, s utat nyit a politikai hűség szakmai jutalmazása számára is. Így áll az EET helyzete! (*Taps.*)

Az Akadémia éveken át szignálta, kiszolgálta a tudomány elszürkítésének, szervezeti klikkrendszerének politikáját. Kiszolgálója volt a Rákosi-féle személyi kultusz tudománytalan elméleti követeléseinek és szervezeti rendelkezéseinek. Évekre boszorkányperekkel hallgattatta el a neves tudósokat, támogatást lehetőleg csak saját, az elnökhöz személyileg közel álló személyeknek adott. Külföldre csak néhány személy juthatott ki, akik között igen tiszteletre méltó személyek akadnak ugyan, de kiküldetésük nem egy nemzetközi tudományos értekezletre mégsem volt indokolt, mert az adott témának nem ők voltak a legjobb ismerői. A tudományos elismerés csak szűk körre vonatkozott itthon is. Számos neves tudósunkat súlyos, sérelem és mellőzés érte a tudományos fokozatok odaítélésénél. Hogy csak egy példát említsek, Vámosy Zoltán⁷³ nyugalmazott professzornak, aki orvosi generációkat nevelt és az *Orvosi Hetilap* révén az egyetemről kikerülve is irányított – csak kandidátus fokozat jutott.

A tűzhöz közel állóknak viszont a tudományos túlértékelés és felszerelésbeli elegancia vált megszokottá, míg legtöbb intézetünk tudományos felszerelése ma teljesen elavult, a korszerű kutatás részére teljesen alkalmatlan.

Az egészségügy szervezése terén az Egészségügyi Minisztérium a pénztelen és tekintélytelen dilettáns kapkodást végzi. Álljon itt példának saját területem – az elmebetegügy sorsa.

Ma az országban lényegesen kevesebb ágy áll az elmebeteg-gyógyítás rendelkezésére, mint a felszabadulás előtt. Budapesten és a vidéken osztályokat szün-

⁷² Szepp, J. K. – Cuker, M. B. – Smidt, J. V.: *Az idegrendszer megbetegedései*. Fordította Mezei Béla. Egyetemi tankönyv, 533. o. (Az 5. kiadás 1962-ben jelent meg a Művelt Nép Kiadónál.)

⁷³ Vámosy Zoltán (1868–1960) farmakológus, budapesti egyetemi tanár, akadémikus.

tettek be, vagy szűkítették le. Felszámolták lényegileg, a különben valóban korszerűtlen családi elmebetegápolási telepeket. Intézeteinkben hónapról hónapra fokozódik a zsúfoltság, betegek százainak nem jut ágy, csak szalmazsák, nem jut takaró, csak rongyok, nem jut ülőhely, csak az osztály folyosóinak kövezete vagy padlója, de nem elég a gyógyszere sem, hanem a szűkös keretet az úgynevezett maszek gyógyszerbehozatal kétes értékű módszereivel kell pótolni.

Míg az első világháború után 10 évvel a reakciós, félfasiszta Horthy–Bethlen-rezim viszonylag jelentős kórházépítési programot hajtott végre vidéken és a fővárosban – az első ötéves tervben egyetlen kórház sem épült, míg ugyanakkor a biztosítás kiterjesztése miatt, de egyéb okokból is a kórházak igénybevétele fokozódott. Az elmeügy terén teljesen szakszerűtlen kísérletezések folynak. A fokozódó betegtömeg elhelyezését egyes állami gazdaságokban munkáskolóniákkal és rendkívül költséges 80–120 ágyas önálló munkaterápiás osztályok szervezésével igyekeztek megoldani, az öregkori elmebeteganyag felgyülemzése ellen pedig az ugyancsak szakszerűtlen szociális otthonokat szervezték meg. Az elmebetegügy szervezése zsákutcába jutott: az aktív terápiás intézményeket a kapkodás és dilettantizmus fojtogatja. *(Elnök kopog. – Halljuk! Halljuk!)*

A második ötéves terv beruházási programja az előirányzat szerint mindössze 300 millió, az előirányzat 0,5 százaléka sem. Ez tehát semmi javulást sem ígér.

Míg az elmebetegügy szervezete a legnagyobb nyomorral küzd, a minisztérium a mi viszonyaink közt avantgardista luxuriozitással, személyzeti túldotációval Idegsebészeti Tudományos Intézetet szervezett. Önálló idegsebészeti intézetre szükségünk van, de az mindaddig, amíg tudományos intézmény színvonalához elegendő vezetőgarnitúra nem áll rendelkezésre – a közegészségügyi betegellátás kereteibe illeszkedhetett volna csak jogosan bele. Ehelyett azonban egy lakkozott kirakatintézményt szerveztek, melynek tudományos színvonala még a korszerű idegsebészeti igények terén is vitathatatlan sokszor, kutató jellege pedig bizonyosan túlzás. *(Úgy van! Úgy van!)*

Egykor jó nemzetközi nevű gyógyszeriparunk a mennyiségi tervek túlerőltetése miatt kétes értékű és megbízhatóságú gyógyszerekkel önti el a piacot. amivel sem az orvos, sem a beteg nem lehet bizalommal. A tucatnyi szériákban kivont gyógyszerlisták a helytelen, kirakatjellegű mennyiségi tervek csődjétől beszédes és veszélyes bizonyítékai. Műszerállományunk katasztrofális. Elmeagyógyintézeteinket a káros autarkia törekvés miatt olyan hazai gépekkel árasztották el, hogy életveszélyes áramadagokat is leadhatnak. Az autarkia való törekvés következtében például a fedőlemez hazai gyártása tíz-tizenkétszeres költségbe kerül, de ugyanakkor pontos vizsgálatokra teljesen alkalmatlan. *(Taps.)*

Törvényszerű-e mindez? Így kellett-e valóban járnunk? Elkerülhettük volna-e mindezt? – vetődik fel jogosan a kérdés. Ezer és ezer ember, munkás,

paraszt és értelmiségi tépelődik ma Magyarországon, Lengyelországban és mássutt is ezen.

Nem és nem, válaszolja bennünk a marxizmus tiszta hite, igaz ismerete. Nem és ezerszer nem történik mindez így, ha a sztálini erőszakpolitika emberellenes antimarxizmusa, voluntarista gőgje, a Rákosi-féle kalandorpolitika öntetszelgése nem torzítja el a munkásmozgalom lenini demokratizmusát „fortélyos félelem”⁷⁴ desperáló világává. (*Taps.*) Ma azonban nem erről, nem az általános gazdaságpolitika és osztályharc elméleti torzításairól, embertelenségeiről akarunk beszélni. Nem kétséges, hogy a párt politikájának sztálinista-rákosista torzítása nélkül orvostudományunk és egészségügyi szervezésünk hibái nem fejlődhettek volna mai fokukig, hanem az idején felismert bajt idején orvosolni lehetett volna. A dogmatizmus és szektariánizmus a párt vezetésében adta meg az általános keretét és lehetőségét az orvosi tudományos és egészségügyi politikán belül megnyilvánuló szektariánizmusnak és dogmatizmusnak.

Ezen a téren azonban a különböző értelmiségi szakmák a maguk sajátos külön egyéni és viszonylag önálló útját futották be mind történelmi fázisaik, mind módszereik tekintetében.

Orvospolitikai szervezetünk azzal a kétes dicsőséggel tűnik ki, hogy szektariánizmus terén minden más értelmiségi területet megelőzött. (*Úgy van! Úgy van!* – *Taps.*)

De különösen kell ma hangsúlyozni, az ismert tényekre nem akarok rátérni, azonban világosan kell hangsúlyozni, hogy értelmiségellenes és egyben orvosellenes szektárius politikát az orvosszakszervezet vezetősége 1945–50 között megvalósította, kiteljesítette már akkor, amikor e mérges növénynek csak virágai voltak, de gyümölcsei nem értek meg. Az orvosszakszervezet akkori vezetőségének ez a szektarianizmusa két irányban nyilvánult meg. Egyrészt dezorganizálta a tudományos munka lehetőségét, zavarta az egészségügyi munka szervezését, másrészt felszámolta, maga a szakszervezet számolta fel az orvos-érdekvédelmet. (*Taps. – Úgy van! Úgy van!*) Kihagyom az erre vonatkozó részletező részt, de egyre rátérek. Nagyon emlékszünk arra, hogy a szektariánizmus a felszabadulás után egy időre odáig terjedt, hogy az orvosszakszervezet szektáriánus vezetése beszüntette a nagy múltú *Orvosi Lapot*, egy időre kierőszakolta az orvosegyesület feloszlását, hogy egyetlen kézbe centralizálja az orvosi társadalom minden tudományos és szervezeti munkáját. Szovjet professzornak kellett az országba jönni, hogy ezeket a nagy múltú és haladó hagyománnyal rendelkező lapot és intézményeket újra működtetni lehessen. Azokkal szemben, akik a

⁷⁴ Utalás József Attila: *Hazám* című költeményére.

szakszervezet egyes vezetőinek és apparátusának korlátolt szervezési teendői, embertelen kádermódszerei ellen tiltakozni mertek, előbb csak pártfegyelmiket akasztottak a nyakába, de élő tanúja vagyok annak, hogy a káderosztály, a szakszervezeti káderosztály, amely ez időben az orvosszakszervezet ügyeit intézte, az Államvédelmi Hatóságnál utánajárt az embernek, és álnok, denunciáló, rágalmazó vallomásokkal igyekezett dokumentumokat gyártani a konstrukció... *(Felkiáltás: Ki volt a vezető?)* Iványi Frigyesről és Békés Györgyről van az adott esetben szó. Ez az Orvosszakszervezet apparátus vezetőségével és beosztottjaival egyaránt előkészítője volt az orvosokkal szemben elkövetett...

EGY NŐI HANG: Rendkívüli szóm volna! A Rádióban nincs ép ablak! Az emberek könnyfakasztó bombákat kapnak a szemükbe. Az ÁVH-sok mindig ellenállnak a fiatalságnak, akik a szabadságért harcolnak! *(Nagy zaj.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Az a véleményünk, hogy a Rádió megszállása nem volt indokolt. Nem látom be, miért kellett volna. *(Úgy van! Úgy van! – Nagy taps.)*

NŐI HANG: Én is szeretném folytatni. Szerintem jelenleg minden szó, beszéd akkor, amikor ott az ÁVH most is ellenáll... *(Felkiáltások: Igaza van! Zaj.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Meg kell azonban mondanunk, hogy minden szó, amely ebben a vitában elhangzik, bizonyos felelősséggel hangzik el. Mi úgy gondoljuk, hogy az ifjúság kivonulása, az a tény, hogy az ifjúságnak voltak követelései, ezek mellé rendezetten, fegyelmezetten kiállt, helyes akció volt. Magam is ott voltam, részt vettem benne. Azonban nem látom be, hogy milyen célok és kiket vezényelnek ablakbetörésre. *(Úgy van! Úgy van! – Nagy taps.)*

FELKIÁLTÁS: Építeni akarunk, nem rombolni! *(Úgy van! Úgy van! Taps.)*

EGY HANG: Ez igaz, de miért nem olvassa be a Rádió a pontokat?

MÁSIK HANG: Az egyetemi ifjúság nem törte volna be az ablakokat, ha beolvasta volna. *(Nagy zaj. – Felkiáltások: Üljön le!)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Ezt a vitát és a délutáni kivonulást is a DISZ Petőfi Köre rendezte, annak a vezetősége. Azon a vezetőségi ülésen, amely a vitát, illetve a kivonulást elhatározta, ott voltam. A leghatározottabban úgy szerveztük meg az orvosegyetemen is, a többen is nyilvánvalóan a kivonulást, hogy a Bem-szobortól pedig mindenki kivétel nélkül hazamegy, a tömeg azonnal szét-

oszlík. Aki a Petőfi Kör 10 pontja⁷⁵ szellemében, amelyet a sajtó igenis leközölt (*Úgy van! Úgy van!*), a Rádió bemondott, aki ebben a szellemben kívánt kivonulni, aki ebben a szellemben kívánt dolgozni tovább, az, elvtársak, nem ment a Rádió elé ablakot betörni. (*Úgy van! Úgy van! – Nagy taps.*) Javasolom, minthogy nekünk dolgunk van, lehet, hogy ez a munka hellyel-közzel elhúzódik, lehet, hogy közben hibát követünk el, de valamennyien azért jöttünk ide, mert dolgunk van, sürgős dolgunk van a magyar egészségügy terén (*Úgy van! Úgy van! – Taps.*), ezt a munkát kívánjuk folytatni. (*Úgy van! Úgy van! – Taps.*)

FELKIÁLTÁS: Szólásszabadság van, az elvtársnő mondja el a véleményét!

PATAKY ISTVÁN elnök: Szavazásra teszem fel a kérdést. A hallgatóság kívánja-e meghallgatni az elvtársnőt? (*Nem!*) Ki szavazza meg, hogy hallgassuk meg? Megállapítom azt, hogy többen meg kívánják hallgatni. Tessék, fáradjon ide. (*Zaj. – Senki nem jön az emelvényre.*) Továbbra is fenntartjuk, hogy megszávtuk az elvtársnő meghallgatását. Ha szót kér és kijön, szót fog kapni.

Most Prágay elvtárs beolvassa a Gerő-beszéd lényeges pontjait.⁷⁶

PRÁGAY DEZSŐ: Az első legfontosabb: rágalom az, hogy a Szovjetunióval nem az egyenlőség alapján kereskedünk. (*Felkiáltások: Nem igaz!*) Ez volt a beszéd, én azt ismertetem. (*Taps.*) Újból meg kell vizsgálni a második ötéves tervet. A közeli napokban a központi vezetőség ülést tart. Harcolunk a nacionalizmus ellen, nem folyunk bele más országok belügyeibe, így a lengyel ügyekbe sem, de nekünk saját utunkon kell mennünk, töretlenül a júniusi úton kell előremennünk. Ez a rövid tartalma.

PATAKY ISTVÁN elnök: Dr. Marik György következik. (*Zaj. – Közbeszólás: Tariska folytassa!*) Közben soronkívül az orvoskari DISZ VB tagja, Somogyi elvtárs kért szót.

SOMOGYI JÁNOS: Kedves elvtársak! Az alatt az idő alatt, amíg ülésünk, nem tudom megállapítani, kik és milyen célból, de konkrétan az a helyzet, hogy a Rádiónál félóra, óra óta be akartak menni létrákon és egyebekkel. A további

⁷⁵ A Petőfi Kör 10 pontja teljes terjedelemben az aznapi *Szabad Ifjúság*ban jelent meg. 1956 sajtója. Nagy Ernő gyűjtése, Tudósítások Kiadó, 1989.

⁷⁶ Gerő Ernő, az MDP KV első titkára október 23-án este 8 órakor beszélt a Rádióban. A beszédet a budapesti lapok már nem közölték. Hiteles szövegét lásd a *Szabolcs-Szatmári Néplap* 1956. okt. 24-i számában. In: 1956 sajtója.

fejlemény: könnyefakasztó gázt használnak és a tűzoltók vízzel próbálják szétszlatni a tömeget. Jelenleg már géppisztollyal lőnek. (*Felkiáltások: Kik?*) Ahogy tájékoztattak, azért akartak bemenni, mert a Rádió megígérte állítólag, hogy a 24 pontos követelést felolvassa, és közvetítést ad a tüntetésről. Ez nem történt meg, valószínűleg ezért akarnak bemenni. Egyénileg az a véleményem, azt kellett volna csinálni, amikor ezekről a kérdésekről legelőször tájékoztattak, valamennyiünknek ki kellett volna mennünk. Most már kevesen vagyunk, nem tudunk semmit csinálni, legkevésbé hazazavarni 3-400 embert. (*Felkiáltás: Katonák vezetik őket, századosok, ezredesek!*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Ezek az események súlyosak. Az a véleményünk, hogy erre vonatkozólag fogunk hallani, azonban meg kell mondanom és még egyszer le kívánjuk szögezni: senki, aki ma az ifjúságnak az utcára való kivonulását helyesnek tartotta, nem tartja helyesnek azt, hogy idáig fajultak az események. Az ülés több ízben egyértelműen emellett foglalt állást. Helyesnek tartom, hogy emellett foglaltunk állást.

TARISKA ISTVÁN: Ezután az intermezzo után, amely mindannyiunk számára fontos és megrázó eseményeket tartalmaz, engedjék meg, hogy most már befejezésül csupán néhány pontban összefogott következtetést olvassak fel. Mindenekelőtt szükséges az általános politika elvi végleges tisztázása. Vizsgálja felül a párt az elmúlt évek eseményeit minden kendőzés, szépítés nélkül, személyre, összefüggésre való tekintet nélkül, a gazdaságpolitikai, tudománypolitikai hibák elkövetőit távolítsák el funkcióikból, az embertelenség elkövetőit pedig vonják igazságosan felelősségre. (*Taps.*) Ennek érdekében haladéktalanul hívják össze a Központi Vezetőséget, és tárgyalásaikat az ország szocialista demokracizmusára jegyében folytassák, a teljes nyilvánosság előtt. Másodszor: vizsgálja felül megfelelő számú, feltétlenül demokrata és elvi marxi-lenini, a szocializmushoz hű tudósgarnitúra a Magyar Tudományos Akadémia elnökének működését. Terjedjen ki a vizsgálat az igazságtalan ítéletek módszereire, a tudomány támogatásának elveire, kereteire, a tudósképzés rendszerére egyaránt. Harmadszor: Meg kell oldani, hogy az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak megfelelő jogköre és hatásköre legyen az orvosi oktatás szervezése, a kutatás támogatása, a vezető orvosok kinevezése terén. Orvostudományunk külföldi reprezentánsait az EET jelölje ki és az EET apparátusához meg kell szervezni, hogy az EET bel- és külföldi kutatóösztöndíjakat adhasson ki a Szovjetunióba, a népi demokráciákba, de nyugati országokba is.

Hozza az Egészségügyi Minisztérium nyilvánosságra az egészségügyi szervezés elveit, eddigi eredményeit. A terv építésénél, az orvosi gyógyszernormák megállapításánál, a szervezésnél, a létesítményekkel kapcsolatban új elvek kidol-

gozásánál a szakszerűséget teljes mértékben biztosítani kell, a TT, a vezető klinikák, kórházi intézmények bevonásával.

Állítsák maradéktalanul vissza az egyetemi autonómiát, és ismerjék el az egyetemi ifjúság saját szervezeteit. (*Taps.*)

Vizsgálják felül az ötéves terv irányelveit, s részesítsék előnyben az egészségügyet a szükségesség és a pénzügyi lehetőségek keretei között, megfelelő dotációval. Ennek kidolgozásában a szakmai szempont legyen a döntő.

Az orvosi és más egészségügyi alkalmazottak érdekvédelmének megvalósítása érdekében állítsák vissza a külön orvosi és külön egészségügyi szakszervezetet. (*Taps.*)

Vizsgálják felül a magyar gyógyszeripar termelését, külföldi szállításait.

Ha az itt mutatkozó hibákat kiküszöbölni pénzügyi nehézségek miatt csak a termelés volumenjének átmeneti csökkentésével lehet, úgy ezt a megbízhatóság érdekében vállalni kell. (*Taps.*)

A szakszerű irányítást feltétlenül biztosítani kell a magyar egészségügynél.

Bizonyára sereg más probléma vár még megoldásra, de úgy vélem, hogy a fenti kérdések sürgősek, elvi jelentőségűek, és nem minősülhetnek túlköveteléseknek. Nem költséges beruházásokra van most szükség elsősorban, hanem az ország teljes szocialista demokratizmusának keretén belül a szakszerű szempontok elvi érvényesítésére. Véget kell vetni minden politikai törtető dilettantizmus uralmának. (*Taps.*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Farkas Sándor kért szót.

FARKAS SÁNDOR: Engedjék meg, hogy itt a Rádióval kapcsolatban elterjedt hírekkel – sajnos, igaz hírekkel – összefüggésben egy tapasztalatról számoljak be. Én a Bem-szobornál valahogyan elszakadtam az orvostanhallgatók csoportjától és a műegyetemiek közé kerültem, akik tényleg – meg kell mondanom, impozánsan, rendben, egységesen, fegyelmezetten, nemzeti zászlókkal vonultak fel. Ezek rendben indultak el a Bem-szobortól a Petőfi-szobor felé. Velük mentem végig a Margit hídon, a Körúton egészen a Petőfi szoborig. Közben a műegyetemiek megjegyezték, hogy a Margit hídon át és a Körúton csomó olyan ember csatlakozott hozzájuk, akik nem egyetemisták, s fegyelmezett, zárt soraik a menetelés során felbomlottak. Azt hiszem, nem nehéz összefüggést találni e között és a között a hír között, amelyet kaptunk.

Ez az egyik. A másik a beolvasandó követelésekre vonatkozik. Nem tudom, hogy az elvtársak mennyire tudják azt, hogy jelenleg körülbelül nyolc-kilenc féle követeléslista forog közkézen, hat-tizenhat pontok, közöttük olyan is, amelyet itt is láttam valakinek a kezében, amely a polgári pártok feltámasztását követeli. (*Zaj.*) Nem tudom, hogy milyen követeléseket akartak beolvasatni, egyet azon-

ban világosan megállapíthatunk, azt ti., hogy az íróknak egy hét pontból álló követeléssorozata van, amelyet Veres Péter a Bem-szobor előtt felolvasott, lényegileg és tartalmilag megfelelő szövegben foglalja magában – az Írószövetség javaslatáról⁷⁷ van szó – azokat a követeléseket, amelyekkel valamennyien azonosíthatjuk magunkat. Én azt hiszem, nem kellene túlmennünk azokon a követeléseken, amelyeket a Petőfi Kör fogalmazott meg, és amelyek a sajtóban megjelentek, hiszen az Írószövetségnek ide vonatkozó követelései, amelyek helyesek, mérsékletes fogalmazásúak, – ezeket a követeléseket kifejezik. Ezek a követelések, ezek a programpontok pedig tudomásom szerint meg fogják kapni a megfelelő nyilvánosságot.

Azt hiszem, ha állást akarunk foglalni ahhoz, hogy kik és milyen módon akarták először a Rádió ablakait betörni, utána valószínűleg a berendezést is – ezek az adalékok ehhez bizonyos támpontot nyújtanak. (*Taps.*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Elvtársak!... (*Nagy zaj.*)

VALAKI A KÖZÖNSÉGBŐL: Azt kívánom mondani, hogy kérem én ott voltam, amikor lőttek... ott voltam... rövid leszek... a *Himnusz*t énekelték. Ugyanabban a pillanatban könnyfakasztó bombát dobtak, míg a jelen pillanatban ugyanott vaktölténnyel és géppuskával lőnek. Szabad ezt csinálni? (*Egy hang: Minek ment oda? – Zaj. – Másik közbeszólás: Mikor törték be az ablakot?*) A könnyfakasztó bombák dobása után.

VALAKI MÁS A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL: A Petőfi Körnek nem volt programjában a Rádióhoz menni. Ez teljesen felesleges. Teljesen felesleges ezt a hazafias mozgalmat a háttérbe szorítani. Így kivisszük az embereket a provokátorok kezébe! (*Úgy van! Úgy van! – Taps.*)

HOLMAN GÁBOR főhadnagy: Azért jöttünk ide, hogy ezt megmondjuk az elvtársaknak.

VALAKI A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL: Azt hiszem, helyes, ha ezt befejezzük, és a magunk dolgát folytatjuk. Ezeket a híreket az elvtársak majd utána mondják el ott és úgy, ahogyan akarják! Mi a magunk munkáját a rendbontásra tekintet nélkül folytassuk!

⁷⁷ A magyar írók kiáltványa címmel hét pontban fogalmazta meg a Magyar Írók Szövetsége, hogy „mit kíván a magyar nemzet?” *Irodalmi Újság*, külökiadás, 1956. október 23. In: *1956 sajtója*.

HOLMAN GÁBOR főhadnagy: Én segíteni jöttem az elvtársaknak... *(Egy hang: Úgy van, de ez a munkánkat ne zavarja meg! – Zaj.)* Én azért jöttem, megkérjem az itteni vezetőket, hogy vagy a tömeg élére álljanak és vezessék *(helyeslés és taps)*, vagy azért, hogy valami rendet kell teremteni, mert a mi ügyünkről van szó. Én ezért jöttem ide be. *(Helyeslés és taps.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Tessék, Kálmán elvtárs!

KÁLMÁN: Három órája áll a parlament előtt a tömeg. Várják a választ – valamilyen választ. Három elvtárs volt ott a kormány tagjai közül, és most az a hír terjedt el, hogy 20 perc múlva fog Nagy Imre elvtárs beszélni. *(Taps.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Amennyiben ez a hír igaznak bizonyul, tehát valóban Nagy Imre elvtárs beszélni fog, javaslom, hogy a rádiót azonnal kapcsoljuk be és meg fogjuk hallgatni. *(Helyeslés és zaj. – Felkiáltások: Ne a rádiót!)*

KÁLMÁN: Nem ott, a Parlament előtt fog beszélni! *(Zaj.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Figyelmet kérek elvtársak! *(A közönség egy része távozik.)* Aki itt akar maradni a vitán és folytatni kívánja a vitát – az leül, és megvárja, amíg szót kap. Aki el akar menni, kérem, hogy a most tartandó rövid szünetben most távozzék.

BALASSA RÓBERT: Tessék szót adni! Az a véleményem, hogy amikor kint az utcán az ország ügye dől el, akkor mi a saját ügyünkkel foglalkozunk? *(Zaj. – A közönség egy része ismét távozik. – Rövid szünet.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: A vita vezetői közül én magam is vállalkozom rá, az idősebb emberek közül vállalkozhatnak rá, kiknek súlyuk van, megtehetjük azt, hogy kimegyünk tájékozódni: vagy lehet valamit helyreigazítani vagy nem. Ez a két eset lehetséges. Várjuk meg nyugodtan itt, hogy akik itt akarnak maradni, maradhassanak, és akik akarnak, kimehessenek.

E percben az a hír jött, hogy a tömeget most oszlatják szét. Javaslom, hogy mindenki maradjon most itt a helyén és ezt türelemmel várja meg. *(Helyeslés.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Javaslom, hogy folytassuk a vitát. Hírek ugyanis jönnek, meg fogunk tudni mindent, ami az utcán történik. Ez az állapot, amelyben most vagyunk, lényegében úgy néz ki, mint tömegpszichózis. Apellálok arra, hogy valamennyien orvosok vagyunk. Mindnyájan jól tudjuk, hogy ezen egyfé-

leképpen lehet úrrá lenni: ha mindenki nyugodt marad. Tessék leülni a helyükre, és a vitát folytatjuk. (*Taps. – Egy hang: Menjünk ki!*) Ha most kimegyünk az utcára, elkeveredünk a tömeggel. Aki tehát úgy véli, hogy ezzel az ajánlattal egyetért, az most sürgősen üljön le a padba, ne álljon az asztal mellett. Javasolom, hogy folytassuk a vitát. (*Helyeslés. – Sokan kimennek a teremből.*) Prágay elvtárs vállalta, hogy kimegy személyesen, és megnézi, mi a helyzet és teljesen megbízható hírt hoz. Addig felkérjük, ha itt van, Marik elvtársat... (*Felkiáltások: Nincs itt!*) Akkor Magos László elvtárs következik.

MAGOS LÁSZLÓ: Tisztelt elvtársak! Egész röviden szeretnék néhány szót szólni. A mai követelésekben, amiket az egyetemi ifjúság vitt, szerepel a hazai urániumbányászatnak saját kezelésünkbe vétele. Arról, hogy Magyarországnak uránbányája van, a belkereskedelmi miniszter nyilatkozatából szereztünk tudomást, amikor bejelentette, hogy Magyarország az urániumot a világpiaci áron adja el a Szovjetunióknak. Ez két szempontból lepett meg bennünket. Először azért, mert ebből tudtuk meg először hivatalosan, hogy Magyarországnak őriült hatalmas kincset jelentő nyersanyaga van, másodsor, mert ez volt ezek alapján az első cikk, amelyet világpiaci áron adtunk el a Szovjetunióknak. (*Éljenzés és taps.*) Azonban, ha az urániumot világpiaci áron adtuk el a Szovjetunióknak, azokat a magyar munkásokat, akik az urániumot bányásszák, mélyen a világpiaci áron adtuk el. (*Taps.*) Hogy mire alapozom ezt a véleményemet? Az Országos Munkaegészségügyi Intézetben dolgozom. Nem arra alapítom, amit magam tudok, hogy mi van, hanem... (*Zaj.*) Azt sem én, sem az intézet egyetlen kutatója, sem az intézet igazgatója, sem a rádióaktív sugárzással foglalkozó osztály vezetője még a mai napig nem tud arról, hogy Magyarországon urániumot bányásznak, de nem tud az Egészségügyi Minisztériumnak illetékes szerve sem. Akkor, amikor olyan iparágakban, ahol a veszély sokkal kisebb, az egészségkárosodás veszélye, az intézethez fordulnak intézkedésért, akkor mi, az Intézet dolgozói megdöbbenve észleljük azt, hogy e rendkívül veszélyes munkára általunk ismeretlen körülmények és előírások mellett dolgoztatják a munkásokat. Nem tudunk semmi bizonyosat. Amit tudunk, csak hírek, és a szélnek mehetnek anélkül, hogy ellenőrizni tudnánk. A bányászok mellett alkalmaznak ugyan üzemorvosokat, az üzemorvosokat azonban gyakran kénytelenek leváltani azért, mert olyan védelmi intézkedéseket követelnek, amelyeket azok, akik a bányászatot intézik, nem akarják végrehajtani. Azt javasolom a Petőfi Körben, hogy a Petőfi Kör követelje azt, hogy orvosokból álló bizottság vizsgálja felül a magyar urániumbányászat egészségügyi helyzetét. (*Éljenzés és taps.*)

PATAKY ISTVÁN elnök: A javaslatot elfogadjuk. Következik Kurucz elvtárs.

KURUCZ JÁNOS: Én csak egészen röviden beszélek, elvtársak. Azt hiszem, nekünk a kint zajló eseményekkel kapcsolatban komoly feladatunk van. Erre vonatkozóan szeretném elmondani azt, hogy Gomulka elvtárs, aki a lengyel pártnak a titkára, úgy értékelte a poznani eseményeket,⁷⁸ hogy a lengyel dolgozók végső elkeseredésében jöttek létre. Nagyon helyes az, ha mi teljesen elhatároljuk magunkat azoktól a dolgoktól, amelyek jelenleg esetleg a Stúdió előtt folynak. Azonban szeretném a magam véleményét elmondani az itt ülők előtt. Az én véleményem az, hogy meg kellene állapítani ugyanakkor, hogy a Stúdió előtti események, sőt, a helyes kivonulás, amely ma délután zajlott le, minden ezért történik, mert a párt és a kormány nem állt az élére annak a tisztulási folyamatnak, amelynek a legrövidebb időn belül be kell következnie. (*Taps. – Úgy van! Úgy van!*) Ezért javasolom a következőket: az itt jelen lévő orvosok, igen tekintélyes elvtársak hozzanak olyan határozatot, amelyben felkérik a párt és a kormány jelenlegi vezetőit... (*Felkiáltás: Mondjanak le!*) Nem ezt kérem... és azokat, akik ebben a pillanatban foglalkoznak az ország sorsával, hogy álljanak élére ennek a folyamatnak a lehető leggyorsabban. Ehhez adják nyilatkozatukat és erre vonatkozólag a választ is juttassák el hozzánk. Kérem az elvtársakat, járuljanak ahhoz hozzá, hogy a Parlamenthez elmenjen egy kéttagú küldöttség és ennek az értekezletnek ilyen irányú véleményét tolmácsolja. (*Helyeslés, taps. – Felkiáltás: Nagy Imrének!*)

PATAKY ISTVÁN elnök: A javaslatot szavazásra teszem fel. Akik megszavazzák, emeljék fel a kezüket. (*Megtörténik.*) Ellenpróbát kérek. A többség megszavazta, összesen kettő nem. Kérek neveket arra vonatkozólag, kik legyenek ennek a küldöttségnek a tagjai. (*Felkiáltás: Babics!*) Javasolom Babics elvtársat. (*Felkiáltás: Pataky!*) Én itt vagyok. (*Felkiáltás: Tariska!*) Javaslatunk a következő: Babics elvtárs. Egyetértenek? (*Taps.*) Tariska elvtárs. Egyetértenek? (*Taps.*) Kívánják nyílt szavazásra a kérdést feltenni? (*Felkiáltás: Somogyi!*) Felmerült Somogyi elvtárs neve. (*Felkiáltás: Legyen háromtagú!*) A harmadik tagnak elfogadják Somogyi elvtársat? (*Taps.*) Kérjük ezt a háromtagú küldöttséget, hogy az elmondottakat tolmácsolják. (*Felkiáltás: Várjuk meg Prágayt, mi van!*) Prágay elvtársat megkértük, fog bennünket tájékoztatni. Örökké nem lehet felajzani a kedélyeket, végre nagynehezen leültünk.

⁷⁸ 1956. június 28-án a lengyelországi Poznanban sztrájkoló munkások az utcára vonultak. A tüntetést a karhatalom verte szét, amelynek sok halálos áldozata volt. A felkelt munkások ellen rendőri és bírósági eljárást indítottak, amit az 1956 október végén a Lengyel Egyesült Munkáspárt első titkárává megválasztott W. Gomulka és az új vezetés leállított.

EGY FELSZÓLALÓ⁷⁹: Az előttem szólók jórészben elmondották azokat a problémákat, amelyek bennünket érdekelnek. Nem tudom pontosan a nevét az előttem szóló elvtársnak, aki részletezte a magyar gyógyszeripar helyzetét. Nem célo, és egyáltalán ez az ülés nem azért ült össze, hogy személyi apró kis hibákat részletezzünk, de ezek tükörképe annak az országos – hogy úgy mondjam – ballépéssorozatnak, amely eddig végbement. Feltettem azt a kérdést és felteszem most is, az SZTK ügyvezetősége, főgyógyszerészei közül vannak-e itt és ha vannak, kérem, válaszoljanak. Ezelőtt másfél esztendeje az SZTK feljelentést tett ellenem, hogy 1200 forint árú gyógyszert elloptam. Egyéves bírósági és rendőrségi vizsgálat kiderítette, hogy természetesen nem igaz, és nem felel meg a tényeknek. Nem is erről akarok beszélni, hanem arról, hogy milyen törvénytelenül és milyen eszközökkel tett az SZTK a rendőrségi, ügyészségi vizsgálat után újból fellebbezést és milyen alapon kéri ennek újbóli vizsgálatát. Szeretném azt is megtudni az SZTK illetékeseitől, hogy mi az oka annak, hogy akkor, amikor a magyar gyógyszer fájdalmas helyzetben van, miért az idegeneken akarják behozni ennek a súlyos melléfogásnak tömegét? (*Helyeslés, taps.*) Miért rendez boszorkánypereket védtelen – és mondjuk meg őszintén, a gyógyszergyár nem védtelen, de a kis körzeti orvost bármilyen úton-módon el tudják csípni. Miért kell bennünket forszírozni, miért kellett a faluban 40-50 embert kihallgatni, és miért kell ezáltal az értelmiség ellen lázítani? Ezek az emberek ma is bizalmukat veszítették, nem velem szemben, az orvosokkal szemben elvesztették a bizalmukat. Tehát így jutunk a személyi kérdésektől az állami kérdésekig. Így állunk mindnyájan, akik itt ülünk, mindnyájan beszélünk, de ki látja a biztosítékát annak, hogy szavunk nem pusztába kiáltott szó marad? Mindnyájan hisszük, de nem mindnyájan bízunk. A bizalomra csak az adna okot, ha a restaurációt nem azok hirdetnék, akik a bűnöket elkövették. (*Taps, éljenzés.*) Követelhetjük és kérhetjük, hogy a tiszta lapra, amit hirdettünk, tiszta kezű emberek írjanak. (*Taps.*) Szegeden pénteken alakult meg a József Attila Kör, 120 km-ről jöttem ide, hogy ezt elmondhassam. Ott a József Attila Körben egy elvtárs hozzászólt. Azt mondta: virágozzon minden virág, vegyük át a kínaiaktól a jelszót⁸⁰. Én is azt mondhatom: virágozzon minden virág. Mondjuk mindnyájan ugyanezt, de szeretnénk, hogyha ezt a virágot biztos kezű kertészek ápolnák, tiszta kezű kertészek és magyar kertészek. (*Taps.*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Következik Dávid Ágoston elvtárs.

⁷⁹ A felszólaló feltehetően Szegvári János volt. (Lásd 165. oldalon Pataky István elnök hivatkozását.) A gépiratos jegyzőkönyvben tévesen szerepel Dávid Ágoston, aki a következő felszólaló volt.

⁸⁰ Lásd e kötetben az Iparművészeti vita 8. sz. jegyzetét, a 20. oldalon.

DÁVID ÁGOSTON: Talán rögtön a válasszal kezdhetem. Az előttem szóló tette fel kérdésként, hogy az SZTK, illetve a vállalatok főgyógyszerészei mit tudnak az ilyenfajta SZTK-büntetésekről. Egyetlen gyógyszerártárvállalat sem intéz ilyenfajta feljelentést az SZTK-hoz. Ezt teljesen önállóan az SZTK-központ csinálja, és ő szabja meg ezeket a büntetéseket. A gyógyszerártár vállalatok évek óta próbálkoznak az SZTK ezen határozatai ellen valamit elérni, teljesen a formalitásokhoz ragaszkodnak, és amennyiben egyetlen egyéni vényen valamilyen csekély kellék hiányzik, amit esetleg az orvos nem tüntet fel, esetleges anyagi büntetésekkel sújtják az ezt elkövető orvosokat. Ez elég szomorú tény, ennek megszüntetésére évek óta sok lépést tettünk.

Röviden arról szeretnék beszélni, hogy a jó gyógyítás egyik fontos része a jó gyógyszerellátás.

Ahhoz azonban, hogy ezt a feladatot mi gyógyszerészek is jól láthassuk el, szükséges, hogy az ennek útjában álló minden akadályt elhárítsuk.

A gyógyszerészi kar számos problémáját mi ezen a helyen egyetlen generális problémán keresztül vetítjük ki. Ez sem újkeletű. Először talán a sok tekintetben hasonló politikai helyzetben hangzott el ez a kérdés, amikor 80 évvel ezelőtt a gyógyszerész kövvelte a gyógyszerészi kar nevében azt, hogy végre is a magyar gyógyszerészet vezetésének irányítását adják gyógyszerész kezébe. Ez a kérdés azóta már többször felvetődött.

Felhasználhatjuk ezt az alkalmat is: a gyógyszerészi kar követeli, hogy az Egészségügyi Minisztérium VII. gyógyszer-, műszerügyi főosztálya vezetőjévé gyógyszerészt nevezzenek ki. (*Taps.*) Ez biztosíték, és pedig kizárólagos biztosíték lenne számos hiba kijavítására. Lehetetlen helyzetnek tartjuk azt, hogy az egészségügyi kormányzat a gyógyszerellátás terén csak rendeletek tömegével tudjon irányítani. Közegészségügyi kultúrbotrány volt az például hogy a Kossuth rádió műsorát megszakítva juthatott auromicin injekcióhoz a kórház azért, mert itthon elő nem állítható életmentő, különösen pedig gyógyító megfelelő készleteink nincsenek. Ahány új külföldi gyógyszer megjelent a világpiacon, annyi streptomycin-, aureomicin-, serbasin- stb.⁸¹ rendelet jelent meg, ezekhez az életmentő és külföldi gyógyszerekhez azonban ma sem jut senki. (*Zaj.*) Az egyetlen hely az országban, ahol többnyire minden külföldi gyógyszer megtalálható, a kutatóintézet.

Az orvosi gyógyítás a jó gyógyszerellátástól is függ, különösen akkor, amikor kötjük a nem megfelelő minőségű hazai gyártmányú készítmények hatalmas tömegéhez. Semmi komoly vizsgálat nem folyt annak megállapítására, hogy az

⁸¹ Antibiotikumok.

évek óta tömegesen a forgalomból kivont és így milliókra menő kárért ki a felelős. Mi gyógyszerészek úgy látjuk, a fő ok az, hogy hozzá nem értő „szakemberek” állnak azokon a helyeken, ahol intézkedésre lenne szükség. Tarthatatlan állapot, hogy a ma is forgalomban lévő hazai injekciós készítmények 10-20, sőt sokszor ennél is magasabb százalékának felhasználása veszélyes és ezek forgalomba és felhasználásra kerülnek nap mint nap. Tovább nem lehet ezt azzal indokolni, hogy a gyáraknak beruházási hitelre van szükségük és ez nincs. Itt gyógyszerészi tervezésre is szükség van.

A központi vezetőség értelmiségi határozatának szellemével nem egyeztethető össze az Egészségügyi Minisztérium VII. főosztályának legutóbbi intézkedése – a vezető gyógyszerészi funkcióban ugyanis most minden gyógyszerészmunkára képesítő diplomán túlmenően, külön tanfolyamot akarnak rendszeresíteni, és ilyen beosztások elnyerését külön vizsgához akarják kötni. Ez ellen a gyógyszerészi kar tiltakozik és ez intézkedést ezúton is visszautasítja.

Befejezésül annyit, hogy a gyógyszerészi kar tarthatatlan helyzetét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az Egészségügyi Minisztérium kollégiumi határozatában Román elvtárs⁸² „vállalja” problémáink megoldását.

Szükségtelen ezt itt részletesen ismertetnem, de bejelentjük, hogy ebben a pusztán ígéretjellegű vállalásban a gyógyszerészi kar nem hisz. Kívánjuk, hogy Román elvtárs vállalásainak végrehajtásáról számos intézkedés győzzön meg bennünket.

Végül a gyógyszerészi kar nevében köszönetet kell mondanom, hogy a tisztelt orvosi kar megértve a szocialista egészségügyi ellátás nehéz problémáit, a kisebb létszámú, de lelkes gyógyszerészi karral kezdet fogva küzd azokért a célokért, amelyeket a magyar nép, különösen a beteg ember érdeke tőlünk megkíván.
(Taps.)

PATAKY ISTVÁN elnök: Szegvári elvtárs már szólt. Utána Kiss András elvtárs következik az Onkológiai Intézetből.

KISS ANDRÁS: Kedves elvtársak! Nálunk az egyetemen többször előfordult, ha végeznek az orvosok, az előtt a kérdés előtt vannak, hogy egyáltalán lesz-e lakásuk. Ez a probléma foglalkoztatja a most végző szigorló orvosokat és általában a hallgatókat. Mert kérdelem én önöktől, hogyan lehetne dolgozni, hogyan lehet az orvosi hivatás magaslatán állni, ha nincs megfelelő lakás, megfelelő anyagi bázis az orvos mögött? Amikor anyagi gondjai vannak és azon kell neki

⁸² Román József miniszter.

gondolkozni, ha hazamegy – ha egyáltalán van hova hazamennie –, akkor mit fog kezdeni a pénzével, amely egyelőre nem elég ahhoz, hogy a kezdő orvosnak segítséget nyújtsunk?

Például olyan javaslatok is elhangzottak az egyetemi ifjúság vezetőségében, hogy hogyan lehetne majd úgy segíteni a dolgon, hogy a végzendő orvosoknak az egyes tanácsok – attól függően, hogy hová helyezik őket – a lakáskontingensből megfelelő lakást utalnak ki.

Gondolom, hogy ha ezt a kérdést továbbvinnénk a felső fórumok elé, talán meg lehetne oldani ezt a problémát, mert ez igen égetően fontos. Ennyit szerettem volna mondani. (*Taps.*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Dr. Szerdai Istvánnak két kérdése van:

1) A Munka Törvénykönyve általában heti 48 órás munkaidőt ír elő. Miért van az, hogy a körzeti orvosoknak 84 órás a munkaidejük – az éjjeli és vasárnapi ügyeleten kívül?

2) Minden egészségügyi dolgozónak jár az éjjeli és a munkaszüneti napon az ügyeleti díj. Miért nem kapják ezt a körzeti orvosok?

Eltársak! Nem érzem magam jogosultnak arra, hogy ezekre a kérdésekre válaszoljak, azonban remélem, hogy a szakszervezettől és az Egészségügyi Minisztériumtól ezekre a kérdésekre lényegben válasz fog jönni.

A következő felszólaló dr. Csorba Lajos.

DR. CSORBA LAJOS: Elvtársak! Én a Belügyminisztériumban dolgozom, a Belügyminisztérium Korvin Ottó Kórházában.⁸³ Szeretném előrebocsátani, hogy ha közbeszólnának az elvtársak, nagyon sok kérdésre nem tudnék válaszolni. Ezt azért bocsátottam előre, nehogy azt gondolják az elvtársak, hogy amiről nem tudok, azt nem akarom elmondani, ha közbeszólás lenne.

Még egy magánvéleményt mondok. Szeretném megjegyezni először is, hogy hogyan jöhettek létre azok a törvényteleniségek, amelyek akár a Belügyminisztériumban, akár a honvédségnél – sok esetben a betegeket, sok esetben az orvosokat sújtják. Ez elsősorban abból fakad, hogy az országos méretű értelmiségellenesség és az értelmiség nem megfelelő megbecsülése a Belügyminisztériumban és a honvédségnél feltétlenül súlyosabb probléma, mint másutt.

Az orvos véleménye a Belügyminisztériumban és a honvédségnél nem parancs, nem utasítás, csak javaslat. Ha az orvos megállapít valamit a betegről, ez a megállapítás akkor válik parancssá, ha a parancsnok jóváhagyja, és hogy

⁸³ A Belügyminisztérium kórháza a VI. kerületi Gorkij (ma Városligeti) fasorban működik.

jóváhagyja-e a parancsnok, ez nem az orvostól függ. Ezért előfordulhat olyan, hogy súlyos dekompenzáltak, tébécések és egyéb súlyos betegségben szenvedők a parancsnok csökönnyös ellenállása folytán nem megfelelő beosztásban dolgoznak. Ez természetesen törvénytelen, azonban az orvos ebben az esetben legfeljebb áldatlan harcot vívhat a véleménynyilvánítással, de sajnos, sokszor csak véleménynyilvánítás marad.

Javaslatom az, hogy ha nem parancs az orvos véleménye, de legyen olyan parancs, amely kötelezi a parancsnokot, hogy az orvos véleményét fogadja el és hajtsa végre. (*Taps.*)

Ebből természetesen következik az is, hogy az orvosokat és az orvosok véleményét nem becsülik meg. Ezt nem akarom részletezni, az előbbiekből világosan látszik.

Egy másik fontos tény: a Belügyminisztérium területén a hasonló felelősségű beosztásban dolgozó beosztottak magasabb fizetést kapnak, mint az egyenlő felelősséggel bíró orvosok, holott az erre vonatkozó más területen dolgozó beosztottak alacsonyabb képesítéssel rendelkeznek. Előfordul az is, hogy az orvosok, akik harcolnak azért, hogy a betegek kellő elbánásban részesüljenek – és ez a rabkórházban is előfordul, mert vannak ott is becsületes orvosok – nem tudják keresztülvinni, amit akarnak. Tudniillik ezen a területen az a helyzet, hogy még mindig az őrzés a fontosabb, mint a betegek meggyógyítása. Javasolom, hogy ezt szüntessük meg. Hozzon ez a gyűlés olyan határozatot, hogy aki beteg, azt gyógyítsák is meg, és ne az őrzés legyen a fontosabb, hanem a gyógyítás. (*Taps.*)

Nálunk előfordul olyan is, ami az orvosok nem megbecsülésére vonatkozik, hogy amikor az orvos orvosi gyógyító munkát végez, akkor a szekrénybe zárt ruháinak zsebeit kikutatják. Ha valaki olvasta az *Irodalmi Újság* legutóbbi számában dr. Vadász Imre levelét, az nagyon jól tudja, hogy a Belügyminisztériumban az egészségügyi szolgálat kapja a legkevesebb lakást. Ugyanígy előfordul az is, hogy a Belügyminisztériumban – és biztosan így van a honvédségnél is – az orvosok üdültetése a háttérbe szorul az egyéb beosztottak üdültetése mellett. Jómagam 1952 óta az idén tudtam elmenni üdülni úgy, hogy egy betegem szerzett beutalót. (*Derültség.*)

De szeretném felvetni azt a kérdést is, hogy hogyan kerül a Belügyminisztériumhoz vagy a honvédséghez egy orvos. Ezt azért akarom felvetni, mert mindenki belekerülhet ebbe a bajba. (*Derültség és taps.*) Meg kell mondanom, hogy kisebb részben önkéntes belegegyezéssel, nagyobb részben kényszer, fenyegetés és ennek megfelelő ígérek alapján. (*Taps.*) Beszéljenek a példák. Az idén bevonult és végzett orvosok elmondják azt, hogy a Belügyminisztérium felelős funkcionáriusai... (*Felkiáltás: Halljuk Prágayt! – Zaj.*)

PRÁGAY DEZSŐ: Elvtársak! Azzal a céllal mentünk ki, hogy megnézzük, lehetséges-e az, hogy idősebbek, érettebbek kimennek, és az ifjúságot olyan útra terelik, amelyet helyesnek tartunk. Az van kint, hogy a Sándor utcában⁸⁴ áll egy tank, a Rádió kapuja és ablakai ténylegesen be vannak törve, rendőrök, rendőrtisztek, katonák, katonatisztek vesznek részt a tüntetésben, magán a tankon egy fiatal diák olvassa fel azokat a pontokat, amelyeket ismerünk. (*Taps.*) A tömeg tapsol, és a Sándor utcában, a Múzeum körúton két tank vonul fel. Az egyiket megtámadták csákányokkal, ásókkal, azokból nem mernek kibújni. A másik tankot tűzoltóautók, autóbuszok beszorították, hogy ne tudjon mozdulni. (*Éljenzés és taps.*) Tüntetés a Múzeum körúton. Szintén katonatisztek is részt vesznek bennük és rendőrök is, akiket én láttam és azonkívül kétségtelenül egy csomó teljesen ismeretlen egyéniség, olyan értelemben, hogy nem diák. A mieink közül egyet sem láttam, viszont egy csomó olyan van, akinek ruhája azt árulja el, hogy inkább lumpenproletár. Ez pedig arra vezet engem, hogy azt javasoljam, hogy ennek a tömegnek az élére mi nem tudunk állni, hogy helyes irányba menjenek, ezért azt javasolom, hogy a vitát folytassuk tovább. (*Helyeslés. – Többen elhagyják a termet.*)

KISS ANDRÁS: Elvtársak! Ott hagytuk abba, hogyan kerül a honvédséghez vagy a Belügyminisztériumba egy orvos. Elmondtam a részleteit, beszéljenek a példák. A most bevonuló most végzett orvosok elmondják, hogy a Belügyminisztérium felelős funkcionáriusai Pécsen, Budapesten és Debrecenben azt mondják nekik: nem kényszer nekik a Belügyminisztériumhoz jönni, de ha nem jönnek oda, akkor átteszik őket a honvédséghez. (*Derültség.*) Választhatnak: vagy a honvédség, vagy a Belügyminisztérium. Ugyanez megtörtént tavaly is. Pécsen egy végzett orvost, aki kijelentette, hogy nem jön a Belügyminisztériumhoz, áttettek a honvédséghez, jelenleg is honvédségi állományban dolgozik, pedig nem akar.

A következő igen fontos probléma, hogy mi történik ezzel az orvossal, aki a honvédséghez vagy a Belügyminisztériumhoz kerül. Ismétlem, ez csak magánvélemény, pláne a honvédségről hivatalosan nem nyilatkozhatom. Odakerül a Belügyminisztériumhoz, bekerül egy kilátástalanságba, szakmai temetőbe, a továbbképzés lehetetlenségébe. Ha vidékre kerül, ez a helyzet. Senki nem mondja meg a belügyminiszteri orvosnak, amikor odakerül, akár Budapestre, akár más városba szakmai továbbképzésre, senki nem mondja meg, hogy mennyi ideig fog tartani neki a vidéki, falusi vagy csapatorvosi gyakorlat, senki nem mondja meg

⁸⁴ A Bródy Sándor utcáról van szó, a felszólaló régebbi nevén említi az utcát.

neki, hogy mikor fog bekerülni szakmai továbbképzésre esetleg csapatorvosi munkája végzése közben. Csak elhangzott ígéretnek történnek erre vonatkozólag, de határidő soha, általában nem tartják be.

Mi történik azzal az orvossal, aki továbbképzésre kerül? Bekerül – mondjuk – a Belügyminisztérium kórházába. Bekerül a bürokrácia, a felduzzadt adminisztráció fellegvárába, ahol mint segédorvos kezelhet, írhat kórlapokat, válaszolhat levelekre, és nagyon kicsit tanulhat. Hogy milyen fokú ez a tanulás, szintén beszéljenek a példák. Ismerek egy másodéves szakorvost, két éve szakvizsgázott, sebész szakorvos, eddig eljutott odáig, hogy operált egy strumát és két gyomrot. Egy másik szintén szakorvos, fél éve szakvizsgázott és eljutott odáig, hogy a szakvizsga után három hónapra első asszisztens lehetett egy nagy műtéten. Szerencse, hogy a szakvizsga alkalmával nem kapott gyomor- vagy strumaműtétet, mert nem tudta volna megcsinálni. Ez a perspektívája szakmailag egy fiatal orvosnak, ha a szakmai képzettségnek fellegvárába kerülhet. Más osztályokon – sajnos – ez a helyzet más, a manuális osztályokon, a belgyógyászati osztályokon szintén nem sokkal jobb helyzet uralkodik.

Mi a helyzet anyagilag a fiatal orvosokkal? A fiatal orvosokat, amikor bevonulnak, rengeteg sok ígérettel halmozzák el. A jelenleg bevonult fiatal orvosoknak bevonulás előtt közel 500 Ft-tal ígértek magasabb fizetést, mint kaptak a bevonulás után. Néhány mondattal, miért lehetséges ez. Lehetséges azért, mert nálunk még mindig nem lehet megmondani azt, amit az ember meg akar mondani. Hogy én most ilyen zavartan beszélek, ez annak a következménye, hogy a valódi igazságot – sajnos – most mondom ki először. Nem tudom, mi lesz a vége, ha nem lesz ebből bajom, igazat mondtak azok, akik körülbelül egy hónappal ezelőtt azt mondták: nyugodtan meg lehet mondani az igazat, nincsenek kényes kérdések. Ha bajom lesz belőle, akkor ez azt bizonyítja, hogy még mindig vannak kényes kérdések, és nem lehet megmondani az igazságot.

Nagyon röviden engedjék meg, néhány mondattal néhány oknak felsorolását, hogy mi okozza ezt. Nálunk elterjedt dolog az, hogy alsóbb és felsőbb funkciót egy ember tölt be, saját magának beosztottja és főnöke. Ki fogja ezt az embert ellenőrizni? Nem tudja ellenőrizni senki és ezeket az állapotokat nyugodtan fenntarthatja, mert egyrészt nem lehet megmondani a véleményt és az igazat, másrészt nincs, aki figyelmeztesse és nincs aki ellenőrizze. A következő ok, hogy a fiatalokat lebecsülik (*Felkiáltás: Idő! – Halljuk! Halljuk!*) a fiatalok szakmai munkáját nem becsülik annyira, mint amennyire a fiatalok képesek. Természetesen az az állapot következik be, hogy ezek a vezetők azt hiszik, hogy tévedhetetlenek. Ez szüli azt, hogy mindenre van keret a Belügyminisztériumban. Hogy mostanában adjanak több ezer forintot pálmákra, amikor a fiatal orvosok fizetése nincs rendezve, hogy van vezetői üdülő, most is folyik a kocsikérés mindenfelé – erre van keret, de arra nincs, hogy a fiatalok anyagi kérdését

elintézzék. (*Taps.*) Ez szüli azt, hogy például a Belügyminisztériumban van fapados és van párnás ellátás, mert a vezetőket külön helyen, külön szűrik, mert a vezetőknek az a szűrés, amit a beosztottak kapnak, nem felel meg.

PATAKY ISTVÁN elnök: Felolvasom Kristó Nagy István bejelentését: „Dávid Ágoston hozzászólásából kiderült, amit minden gyógyszerész egyébként tud, hogy a gyógyszerellátás hibájáért elsősorban Mészáros osztályvezető felelős. Miért ragaszkodik ez a tehetségtelen ember pozíciójához, és miért tartja még mindig a párt?” Kristó elvtárs kéri, hogy ha nincs itt Mészáros elvtárs, válaszoljon a szaksajtóban. (*Taps.*)

Nagy András szigorló orvos küldte: „Javasolom, hogy a Petőfi Kör a jelenlévők nevében juttasson el határozatot a központi vezetőséghez, illetve a sajtóorgánomhoz és abban követelje Gerő Ernő, Kovács István – Hágy Gyula Kucserája –, Apró Antal, Kristóf István, Mekis József – Rákosi jobbkeze – azonnali lemondását.”⁸⁵ (*Nagy taps.*) Folytatom: „Javasolom: a Petőfi Kör küldjön táviratot a lengyel kormányhoz, a lengyel ifjúsági szövetséghez, amelyben szolidaritást vállal az ottani intézkedésekkel és leszzegezi: él azzal a történelmi lehetőséggel, amely a lengyel események kapcsán előállott.” (*Taps.*)

Nagyon fura írással, nem tudom jól elolvasni: „Az ülés hallgatósága veszélyes eszköznek látja a követelések kivívására a tüntetést. Ugyanakkor ebben is kifejezését látja a néptömegek indokolt bizalmatlanságának egyes vezetők iránt. Javasoljuk, hogy az ország legfőbb vezetését haladéktalanul olyan elvtársnak adják át, mint Nagy Imre elvtárs (*taps*), akiben népünk megbízik.”

Ezekre a javaslatokra visszatérünk. Prágay elvtársnak adom át a szót.

PRÁGAY DEZSŐ: Elvtársak! Először néhány egyetemi problémáról szeretnék megemlékezni, utána két általánosabb problémáról. Az egyetemmel kapcsolatban azt szeretném mondani, hogy igen sok reformnak voltam tanúja az utóbbi években, valamint annak is, hogy a szakmai tárgyak rovására a nem szakmai tárgyak nagy teret nyertek az egyetemi oktatásban. Annak, hogy a reformok ilyen sokszor következtek be, az a jele nyilván, hogy azok, akik csinálják, nem alapos megfontolással csinálják és a felsőbb szervek beavatkozása igen sokat változtat a tényeken, ami arra vezetett, hogy mindig, újból és újból javításra szorult a kérdés. Ezért azt hiszem, nemcsak ez a dolog, hanem egyéb is felveti az autonómia kérdését. Azt hiszem, ebben a kérdésben már egyszer állást kellene foglalni.

⁸⁵ 1956. október 23-án Gerő Ernő az MDP Központi Vezetőségének első titkára, Kovács István az MDP Budapesti Bizottságának első titkára, Apró Antal a Minisztertanács első elnökhelyettese, Kristóf István az Elnöki Tanács titkára, Mekis József a Minisztertanács elnökhelyettese volt.

A továbbiakban javaslatba lehetne hozni azt, hogy alaposan vizsgáljuk felül azt az anyagot, amelyet marxizmus címén az egyetemeken oktatnak és főleg azt, hogy kik oktatják. (*Taps.*)

Most szeretnék néhány szót a rehabilitációról szólni. Az elmúlt időkben a személyi kultusz és az elvtelen uralom machiavellizmusa folyamán sokszor egyes talpnyalók is kaptak egy-két pofont, ezért nem juthatnak abba a szerencsés helyzetbe, hogy ezen letűnt korszak mocsarából olyanok is másznak elő és kérnek rehabilitálást és amnesztiát, akikre ez legkevésbé tartozik. A rehabilitációról nekünk kell gondoskodnunk, hogy ez ne legyen gumifogalom. Azokat rehabilitáljuk, akiket jogtalanul ért bántalom vagy sértés. (*Taps.*)

Hogy ne töltsük az időt más dolgokkal, most egy másik kérdéssel szeretnék foglalkozni, mégpedig azt szeretném mondani, hogy mi elég sok nagy tehetséggel vagyunk megáldva, de sok nagy tehetségű tudósunk dolgozik a világban. Úgy látszik, hogy rendkívüli művészei voltunk a múltban is annak, hogy a tehetséges embereket elüldözzük az országból. Ilyen elüldözött volt Szent-Györgyi és Hevesy professzor, de azt hiszem, ide lehetne sorolni Bartókot vagy Beznák professzort is. A háború után kénytelen volt kivándorolni például Bay professzor, majd Gombás,⁸⁶ aki tudomásom szerint visszajött. Nagy veszteség számunkra, hogy ők kimentek; nagy veszteség, hogy kint dolgoznak és nincsenek itthon és még nagyobb veszteség, ha nem próbáljuk visszahozni őket. (*Taps.*) A mi hazai viszonylatunkban is meg kell említeni, hogy milyen nem emberséges volt az a bánásmód, amellyel kezeltek néhány régi szakmai kiválóságot, és olyan nagy mértékben háttérbe szorították őket.

Ilyen szakmai kiválóság volt például Kreybig talajtanos,⁸⁷ aki elhunyt közben, és ugyanolyan módszerrel kezelték, ugyanilyen módszernek esett áldozatul például Frigyessy⁸⁸ és Bakay Lajos professzor.⁸⁹ (*Úgy van! Úgy van! – Taps.*) Úgy hiszem, az elvtársak nem tartanak igényt a teljességre a névsor elmondásánál; valószínűleg sok név van még, amit nem említettem, de sokat nem ismerek

⁸⁶ Szent-Györgyi Albert (1893–1986) biokémikus, Nobel-díjas. 1948-ban az Egyesült Államokba emigrált; Hevesy György (1885–1966) kémikus, Nobel-díjas, 1919-ben Dániába emigrált; Bartók Béla (1881–1945) zeneszerző, 1940-ben az Egyesült Államokba emigrált; Beznák Aladár (1901–1959) orvos, akadémikus, 1948-ban Svédországba, majd Kanadába emigrált; Bay Zoltán (1900–1993) fizikus, 1948-ban az Egyesült Államokba emigrált; Gombás Pál (1909–1971), fizikus, akadémikus, 1947-ben az Egyesült Államokba emigrált és 1948-ban hazatért.

⁸⁷ Kreybig Lajos (1879–1956) agrokémikus, akadémikus.

⁸⁸ Frigyessy József (1875–1967) szülész, nőgyógyász, budapesti egyetemi tanár.

⁸⁹ Bakay Lajos (1880–1959) sebész, budapesti egyetemi tanár, az Orvosi Kamara elnöke.

közülük, így csak azokat említettem, akiket ismerek, másokat nem említettem, mert nem ismerem őket.

Ezek a professzorok bejáró orvosok a kórházakba és naponként talicskázni be villamoson, ugyanakkor a Kucserák autókon futkároznak. (*Taps.*) Ha tehát rehabilitálunk, akkor ebben a kérdésben legyünk következetesek. Rehabilitálni kell olyan, kényszerrel vagy ítélettel háttérbe szorított nagy tudósokat, akik szakismeretére nagy szüksége van a fiatal orvosoknak. Sántha Kálmán esete csak az első lépést jelentheti ebben a kérdésben. Kénytelen vagyok itt szembeállítani két ember esetét, nem azért, mintha ebben a kérdésben állást akarnék foglalni, de kétségtelen, hogy nem lehet egy napon emlegetni ezt a két embert, de arról van szó, hogy visszahívtuk Páger⁹⁰ és nem hívtuk vissza Bay Zoltánt. (*Úgy van! Úgy van!*)

A továbbiakban tudományos életünk nehéz helyzetéről szólva, még két dolgot, mégpedig azt, hogy professzoraink lassan kezdenek öregedni. Fiatal tudósok nemigen tudják helyüket átvenni, és miért nem tudják átvenni? Azért, mert a fiatal tudósok java részének nem elég mély a tudása, sőt maguk is kezdenek kiöregedni. Ez az egyik, amivel együtt jár, hogy egyetemeink és az intézetek műszerellátottsága nem megfelelő és el van maradva. Ebben a kérdésben még sok nagygyűlést kell tartanunk.

A második kérdés pedig a külföldi utazások kérdése. Azt hiszem ebben a kérdésben még olyan magas funkciójú emberek, mint Nógrádi elvtárs⁹¹ helytelen álláspontot foglalt el, mégpedig miért? Nem tudom, ismeri-e mindenki azt a *Szabad Népb*ben megjelent bizonyos cikket, amely szerint egy fiatal mérnök panaszkodott egy újságírónak, hogy nem utazhat külföldre, és az újságíró, akinek lehet, hogy halvány fogalma sincs arról, hogy mi ez a szakma, és mit jelent ebben a szakmában a külföldi út, megleckézteti ezt a szerencsétlen mérnököt – és Nógrádi hivatalosan kinyilatkoztatta, hogy ő is egyetért ezzel a leckéztetéssel. Szeretném elmondani, hogy ezzel nem értek egyet, és pedig a következő okból. (*Egy hang: Ő keverte össze a politikát és a tudományt! – Zaj.*) Ez a maradványa annak a torzult és feje tetejére állított szemléletnek, amely összetéveszti a célt az eszközzel. A szocializmusban a központban az ember van és az állam van az emberért, és nem fordítva. Ezt a megfordítást csak a Kucserák csinálják, és nem lehet úgy felvetni, hogy aki még nem szolgált az államnak komoly éveket, az nem

⁹⁰ Utalás arra, hogy Páger Antalt, a németekkel és nyilasokkal 1944-ben elmenekült ismert jobboldali színészt 1956 nyarán dél-amerikai emigrációjából hazahívták, azt gondolva, hogy ezzel engedményt tesznek meghatározott néprétegeknek.

⁹¹ Nógrádi Sándor, az MDP KV tagja, a KV agit-prop. osztályának vezetője.

utazhat külföldre, mert az államnak éppen olyn szüksége van arra, hogy a fiatal is lásson, mint ahogyan ennek a fiatalnak is szüksége van a saját életében.

Arra szoktak hivatkozni ilyen körülmények között – akár külföldi utazások szempontjából, akár az egyetemek műszerellátottsága szempontjából – hogy mennyivel különb helyzetben vagyunk mint a Horthy-korszakban, amikor ez sem volt, az sem volt.

Azt hiszem sokunk véleményét mondom akkor, amikor azt mondom, mi nem azt akarjuk, hogy dolgaink olyanok legyenek, mint a Horthy-korszakban, hanem hogy jók legyenek.

A továbbiakban két nem szakmai dologban szeretnék megemlékezni. Az egyik az, hogy az értelmiségi határozat, amely nem olyan régen jelent meg – rendkívül helyes határozat és sok minden sérelmes hibát hozott helyre. Vannak az értelmiségi határozatnak olyan részei amelyek – ha enyhén szólók – azt mondom: nem időszerűek. Amikor közlekedési problémák vannak, fűtési problémák vannak a falusi parasztság és a munkásság életszínvonala nagyon sok kívánni valót hagy maga után, akkor nem illik arról beszélni, hogy az értelmiségnek autó kell, és így kell és úgy kell. Hanem arról kellene beszélni, ami most fontosabb, az életszínvonal emeléséről, arról, hogy hogyan hozhatók helyre, először a fizetések, és csak azután beszélhetünk az autókról. *(Taps.)*

Ami pedig az autókkal való ellátottságot illeti én azt hiszem nagyon sok kérdést meg tudnánk oldani, ha a Kucserák autóinak bizonyos százalékát a körzeti orvosok számára osztanák ki. *(Taps.)*

Végül legyen szabad javasolnom, hogy a Petőfi Kör keretében alakítsunk egy egészségügyi szakosztályt, amely továbbiakban azzal fogalkozna, hogy javaslatokat, konkrét javaslatokat dolgozna ki a helytelen egészségügyi rendelkezések megváltoztatására. *(Helyeslés.)*

Amennyiben a gyűlés ezt megszavazza, úgy közlöm, hogy az orvosegyetemi DISZ-bizottság támogatja ezt a javaslatot, segíti ezt a javaslatot. Nekünk az a kérésünk, vegyenek részt benne a kórházi vezető emberek és az egészségügyi minisztérium kellő számú szakembert bocsásson ennek a szakosztálynak a rendelkezésére.

Ezzel a magam részéről befejeztem.

PATAKY ISTVÁN elnök: Elvtársak! Kérdések jöttek cédulákon. Sajnos, a nevet nem tudom elolvasni:

„Mi történt Horai és Horányi professzorok rehabilitálásával?”

Erre a kérdésre egy hozzászólásban már jött válasz. Horányi professzorra vonatkozóan valószínűleg kapunk választ az Egészségügyi Minisztériumtól.

Dr. Szabó Ferenc kérdése: „Hogyan lehet az, hogy az orvosegyetemen a XX. kongresszus és az értelmiségi határozat után is jó szakembereket bocsátanak el

professzor és főként a rektor önkényéből?” Erre nyilván az illetők tudnak válaszolni.

Dr. Kéri Miklós kérdése: „Miért csak az kapott megfelelő állást a most végzett hallgatók közül, aki tagja vagy barátja volt a Megyeri–Bojszko-klikknek? *(Taps.)* Miért azok intézték az elosztást, akik már biztos állásokban voltak?”

A harmadik kérdés: „Hogyan kerültek bukottak a klinikai keretbe?” *(Taps.)*

A negyedik kérdés: „Milyen alapon bírálta el a minisztérium a fellebbezéseket?”

Elvtársak, sorjában mindjárt lehet válaszolni! *(Zaj.)*

Szabad Tamás negyedéves hallgató javasolja, hogy a csoportos vizsgákról térjenek át az egyéni vizsgákra, és legyen szabad tanárválasztás.

Elvtársak! Még egy javaslat van – az enyém. Ez azzal kapcsolatos, hogy „foghíjasodunk” – egyre inkább elmennek az elvtársak, s félő, hogy a vitán lényeges hozzászólások már nagyon kis közönség előtt fognak elhangozni. Tekintettel arra, hogy tudomásom szerint az utca csendes... *(Egy hang: Nem! Ropognak a fegyverek, élessel lőnek a Stúdiónál! – Zaj.)* Akkor rosszul tudtam! *(Egy hang: A Szentkirályi utcában!)* Akkor rosszul tudom, én itt ülök, és nem tudhatom. Éppen ezért engedjék meg, hogy az eseményekkel kapcsolatban egy határozati javaslatot terjesszek be, amely szerint a Petőfi Kör nyilvános vitájának részvevői egyetértenek az egyetemi ifjúság fegyelmezett felvonulásával, de el kívánják határolni magukat a felelőtlen rendbontóktól; a kérdések megoldására a nyílt vita a megfelelő fórum, és fenn kívánják tartani a szocialista demokráciát. Kívánjuk az egyenlőség alapján a szovjet–magyar barátság elmélyítését. Ha ezt a határozati javaslatomat a gyűlés elfogadja, akkor ezt el kell juttatnunk a Petőfi Kör vezetőségéhez, kérve, hogy ez a határozati javaslat sajtónyilvánosságot kapjon *(Taps.)*

PRÁGAY DEZSŐ: E határozati javaslattal kapcsolatban állást foglaltunk, de a teljesség kedvéért szeretném elmondani, hogy akik hallgatták a Kossuth rádiót, azok hallották, hogy Gerő a Rádióban azt mondta: a ma délutáni tüntetés egy nacionalista tüntetés volt. *(Zajos pfuj-felkiáltások. – Nagy zaj és mozgás.)* Ennek tudatában kértük a gyűlést, álljon határozati javaslatunk mellé, és ezért szeretnénk, ha ennek a ténynek tudatában szavazna a gyűlés a javaslatról.

PATAKY ISTVÁN elnök: Ha elfogadják a határozati javaslatot, akkor kiegészítésül javasolnám, hogy ha bebizonyosodik, hogy a tüntető tömeggel szemben fegyvert használtak *(Egy hang: Használtak, kérem, a Rádiónál az ÁVO lőtt!)*, akkor ez súlyos komoly kivizsgálást igényel: milyen körülmények között következett be a fegyverhasználat, milyen provokáció következtében, mert nem a munkásmozgalomnak, nem a munkáspártoknak a módszere, hogy a tömegre lőnek. *(Taps.)*

PATAKY ISTVÁN elnök: Elvtársak! Azt hiszem, folytathatjuk a vitát. (*Felkiáltás: Választ kérünk!*) E percben írtam meg a javaslatot, meg fogom fogalmazni, újra be fogom olvasni és vagy elfogadják az elvtársak, vagy elvetik. (*Felkiáltás: A kérdésekre válaszoljanak!*) A dékán elvtárs választát kívánják meghallgatni? (*Felkiáltások: Igen!*)

BABICS ANTAL: Az első kérdés az, hogy miért az kap megfelelő állást a most végzett hallgatók közül, aki tagja vagy barátja volt a Megyeri-Bojszko-klikknek? Erre nem tudok válaszolni. Az elosztást lényegében én csináltam. Az elindítását nem. Meg kell mondanom azt is, hogy az ifjúságnak a javaslata került először a kezembe, de nem voltam járatos, mert csak fél éve vagyok dékán. Az ifjúság javaslatát a tanári karhoz magam személyesen vittem el. Felmerült az az aggályom is, mert megnéztem, milyen hallgatókról van szó, hogy van közöttük olyan, aki közepes vagy jó rendű és az egyik professzort – meg is mondom: Kiss professzort – megkérdeztem, mit szól ehhez, miután azt mondotta, hogy ezt az egyet külön kérem. (*Felkiáltás: Melyik Kiss?*) Kiss Ferenc⁹². Aki ellen elég sokan felemelték szavukat, az Bartankovics fiatal kolléga volt, aki a sebészeti klinikára került. Megkérdeztem professzorát. Azt mondotta, hogy ő maga személyesen kíván vele foglalkozni, szívesen látja intézetében.

Felmerült az a kérdés, hogy került-e bukott az egyetemre? Tudok olyanról, aki megbukott, volt olyan, aki végig jeles volt és – sajnos – az utolsó szigorlaton valamiből megbukott. Ilyen előfordul az életben, de azért nem ez a többség, a véleményem szerint. Azt hiszem, miután az elosztás kérdését utólag magam személyesen csináltam két-három héten keresztül és minden délutánt ezzel töltöttem, tíz-tizenkét diák kivételével, mert hiszen nem lehet minden kívánságot kielégíteni, mert korlátolt keretek álltak rendelkezésre, általában ezek kivételével meg voltak elégedve. Meg kell mondanom azt is, hogy nem hálás feladat a hatodévesek elosztása. Gondolom, ez a legháládatlanabb feladatok egyike, annál inkább háládatlanabb, mert az embernek a hivatali munkát a maga érzéseivel kell összeegyeztetnie. Sok esetben bizony szívesen álltam volna ki amellett, akinek öreg édesanyja egyedül él, és ő is egyedül van, hogy maradjon Pesten, de miután nincs Budapesten keret, nyilvánvalóan nem lehetett Budapesten hagyni. Ilyen problémákkal szemben állva emlékszem arra a kislányra, aki elvállalta, hogy Tatabányáról minden éjszaka hazautazik. Feltettem neki a kérdést, hogy mi lesz, ha tönkremegy. Azt mondotta: Erős és bátor, nem fog tönkremenni. Éppen ezen kijelentése alapján mindent elkövettünk azért, sőt a minisztert is megkérdeztem,

⁹² Kiss Ferenc (1889–1966) anatómus, budapesti egyetemi tanár, Kossuth-díjas.

hogy maradjon ez a lány Pesten, és szerzünk számára állást. Azt gondolom, ha nem kielégítő a válaszom, szívesen állok még felvilágosítással rendelkezésre.

ROSTÁS JUDIT: Annak az államvizsga-bizottságnak a vizsgálója voltam, amely a nevezett Garantai Bertalant vizsgáztatta. Az államvizsga-bizottság elnöke, Kovács professzor az összes tagok egyetértésével azt javasolta, hogy Garantai Bertalan szakmai tudatlansága következtében nem maradhat az egyetemen. Ennek ellenére az egyetemen tartották. Én ennek a kérdésnek utánaérdeklődtem. Tudomásom szerint Farkas István párttitkár elvtárs külön foglalkozott Kubáni professzorral. Nem tudom, itt van-e. Arról, hogy Garantai Bertalan bekerülhetett a klinikára, nekem, elvtársak, az a véleményem, hogy ez destruálja az állami elosztást, megrendíti az ifjúság bizalmát az állam- és pártvezetésben. Akkor, amikor a szakmai bizottságnak az a véleménye, hogy tudatlan, ostoba ember, aki egy pneumoniát⁹³ semmiképpen nem tud megkülönböztetni a léptől, és az ilyen ember mint gyakornok bekerül az orvosegyetemre, mindez az orvosegyetem tekintélyét járhatja el. Ez konkrét eset, ezért felelősséget vállalok, mert részt vettem ennek a bizottságnak a munkájában. *(Taps.)*

BABICS ANTAL: Én nem vonom ezt kétségbe, Garantainak a munkáját és a kérdést közelebbről nem ismerem. Én akkor kerültem ezzel a kérdéssel szembe, amikor ilyen szempont felmerült. Azért emlékszem a nevére ilyen jól, mert magam aggályomat fejeztem ki, és Kubáni professzor szívesen fogadta. Ismételten csak ezt tudom mondani. Ellenben meg kell mondanom azt is, hogy ha ilyen eset elő is fordul, akkor 60 budapesti közül mégsem lehet kiemelni, és azt mondani, hogy rossz volt az egész elosztás. Nem volt nagyon rossz. Volt olyan is, nekem is feltűnt, aki nem is pályázott budapesti egyetemre. Megmondom a nevét is: Lukács professzornak a lánya. Felhívtam az édesapját, de nem óhajtott az egyetemre jönni, annak ellenére, hogy kitűnő tanuló. Azt hiszem, Garantai esetében tényleg felmerülhet ez a jelenség, de a többi 60 elosztásában nem lehet olyan súlyos kifogás. *(Taps.)*

(Egy férfi izgatottan bejön a terembe és felmegy a dobogóra.)

PATAKY ISTVÁN elnök: Mit kíván? Hogy hívják?

A FÉRFI: Suhajda István gépkocsivezető.

⁹³ Tüdőgyulladás.

PATAKY ISTVÁN elnök: Hol dolgozik?

SUHAJDA ISTVÁN: A Budapesti Élelmiszerfuvarozó Vállalatnál, IX. kerület Máriássy utca 5–7. Nyolc órától folyik a küzdelem, a Rádió épületét meg bírtuk közelíteni. Egy háromtagú bizottság ment, hogy bemondassuk Nagy Imre elvtársnak a határozatát. Honvédtisztek jöttek az épülethez, és akkor egyszerre újból elkezdődött a könnybombazápor és az élesfegyver-tüzelés. Eddig négy-öt halott van, a Rádió épülete ég, tüzek vannak, ég az egész utca a Múzeum kerttől végig.

PATAKY ISTVÁN elnök: Kik támadtak?

SUHAJDA ISTVÁN: Az Államvédelmi Hatóságok géppisztolyokkal és gépfegyverekkel.

PATAKY ISTVÁN elnök: Kiket?

SUHAJDA ISTVÁN: A diákságot.

PATAKY ISTVÁN elnök: Maga nem diák.

SUHAJDA ISTVÁN: Én nem vagyok diák. (*Zaj. – Felkiáltás: Nagy Imrének nincs határozata!*)

PATAKY ISTVÁN elnök: Azt hiszem, hogy az elvtárs nem lehetett tagja a ma délutáni tüntetésnek, mert tudomásunk szerint diáktüntetést szerveztünk, azon vettünk részt. Az elvtárs jelenléte bizonyos értelemben beszédes bizonyítéka annak, hogy más is történt, mint amit mi terveztünk. (*Felkiáltás: Az elvtársat meghívjuk, foglaljon helyet, maradjon itt.*) Javasolom, hogy az elvtárs hozzászólását szakítsuk meg, viszont örülnénk neki, ha az elvtárs a hozott dokumentumokat itthagyná nekünk. Suhajda az asztalra tesz egy könnyfakasztó bombát és két tár töltényt⁹⁴ Ha nem tudunk nyugodtak lenni, ha ebben a szituációban nem tud mindenki a saját legemberségesebb módján reagálni, akkor közöttünk percek

⁹⁴ Prágay Dezsőné számol be: november 4-e után „aggódva és szemrehányóan nézem D. töltényeit az íróasztalon. ... Elszörnyedek: ott van egy egész tölténysorozat, az előbbieknél jóval nagyobbak, a Petőfi körüli gyűlésről megőrzött »dokumentumok«. Vacogva csavarom őket szép puha portörlőmbe, és kidobom a többi után, reszketve, hogy fölrobbanhatnak. De nem történik baj, csak egyet koppannak lenn a világítóudvarban. *Prágay Dezső életútinterjúja*. OHA 353. sz. melléklet.

belül pánik fog kitörni. Ezt tessék állandóan figyelemmel kísérni. Nem közönséges perceket élünk át, mindenki aggódik, nincs akadálya annak, hogy elmenjen, aki úgy gondolja, hogy most már gyorsan haza kell mennie családjához. (*Nagy zaj és tolongás a kijáratok felé.*) Nem hiszem, őszintén szólva, hogy annyira csúnya legyen a helyzet, amint az elvtárs elmondotta. Azt hiszem, van abban bizonyos túlzás is. (*Egy páran tapsolnak.*)

SUHAJDA ISTVÁN: Nem volt túlzás.

PATAKY ISTVÁN elnök: Amennyiben én tévednék, és valóban igen súlyos lenne a helyzet, az esetben is – véleményem szerint – az a kötelességünk, hogy helyben maradjunk, saját magunkra vigyázzunk, és semmi szín alatt ne növeljük azt a tömeget, ami esetleg zavart kelt. (*Felkiáltás: A rádiót hallgassa meg valaki, van-e adás, és mit mond!*) A mozgolódást sürgősen fejezzük be. Aki úgy gondolja, hogy el kíván menni, azok számára tartsunk pár perces szünetet. (*Felkiáltás: Ne tartsunk!*) Úgy gondolom, ne legyen szünet, folytassuk a vitát. Felolvasok egy javaslatot: „Javasolom kibővíteni a határozati javaslatot. A Petőfi Kör határozottan visszautasítja azt a rágalmat, hogy a ma délutáni tüntetés nacionalista volt. (*Helyeslés, taps.*) Az a véleményünk, hogy azok a párt- és állami vezetők, akik a tüntetést nacionalistának bélyegezték, nem óhajtják, hogy az új tartalmú magyar-szovjet barátságnak az élére álljanak. – A javaslatot Körösi Gábor írta.

PRÁGAY DEZSŐ: Van egy utolsó javaslatom. Beterjesztünk még egy határozati javaslatot, azt elfogadjuk, és utána nincs értelme az ülést tovább folytatni, mert annyira foghíjas. Javaslatom a következő: a Petőfi Kör egészségügyi vitájának résztvevői kérik a miniszter elvtársat, hogy azokat az orvosokat, akik a Rajk-per lefolytatásában részt vettek, és akik az orvosi hivatást meggyalázták és azzal visszaéltek, vonassa felelősségre. Orvosi hivatásunkban éreznénk megbántva magunkat, ha továbbra is büntetlenül dolgozhatnak. (*Taps.*) A vita nagyon szépen zajlott le, és mi úgy teszünk hitet az eddigiek mellett, hogy hazamegyünk, és nem veszünk részt a további tüntetésen.

(*A vita este 10 óra 20 perckor végződött.*)